

ΕΦΗ ΒΕΝΙΑΝΑΚΗ

ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ ΚΑΙ ΜΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ε Π Π Η Ν Ι Κ Η Π Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Τρεις ωκεανοί και μια θάλασσα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Έφη Βενιανάκη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ευδοξία Μπινοπούλου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Έφη Βενιανάκη, 2010
© Φωτογραφίας εξωφύλλου:
APEIRON PHOTOS/CORBIS/CULTURA/Dave & Les Jacobs
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2010

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2010, 3.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-453-678-8

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισιμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiu Str.
144 52 Metamorfoffi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΕΦΗ ΒΕΝΙΑΝΑΚΗ

ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

*Στη μνήμη της Μ.Σ.
για όλα όσα έκανε
και όσα δεν έκανε.*

Στους ξενιτεμένους.

*τὰς εἰ μὲν κ' ἄσινέας ἑάας νόστου τε μέδῃαι,
καὶ κεν ἔτ' εἰς Ἰθάκην κακὰ περ πάσχοντες ἴκοισθε·*

*στον νόστο σου προσηλωμένος,
μπορεί, ἔστω με βάσανα και πάθη,
να φτάσετε και στην Ιθάκη*

Ομήρου Οδύσσεια (Ραψωδία λ, στ. 110-111,
μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης)

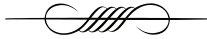

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

*Μια ψυχή, σαν πουλί, πετάει πάνω απ' τη Γη.
Διασχίζει τον μεγάλο ωκεανό
με κατεύθυνση προς τη γέφυρα του λιμανιού·
κλασική μουσική ακούγεται από το σπίτι της όπερας
που πλέει στα νερά.
Μια έγκυος διασχίζει βιαστικά τη φωτισμένη γέφυρα,
κρατώντας σκυφτή την κοιλιά της.
Η ψυχή-πουλί διαπερνά τα ψηλά γυάλινα κτίρια·
ταξιδεύει· φτάνει σε τόπο παρθένο, ζούγκλα ίσως –
ιθαγενείς παίζουν γύρω από τη φωτιά κρουστά
και μια μισόγυμνη γυναίκα κρατά την κοιλιά της·
σφαδάζει·
χώνει τα χέρια σε γειτονικό ρυάκι και
ξεπλένει το πρόσωπο
από τη λάσπη των δακρύων και του χρώματος.
Η ψυχή-πουλί φεύγει απ' αυτό τον τόπο·
ταξιδεύει· καταλήγει σε κομμάτι στεριάς
που περιβρέχεται από γαλαζοπράσινα νερά.*

Άλλη γυναίκα, σκυμμένη, ξυπόλυτη,
με το φουστάνι σηκωμένο ψηλά στους μηρούς,
πλένει χαλί, σκοτεινόχρωμο.
Ακούγεται μακρινή μελωδία από ερωτική καντάδα.
Ξαφνικά, η μουσική σβήνει κάτω απ' την κραυγή
της γυναίκας που κείτεται, κρατώντας την κοιλιά της,
ανάσκελα στα νερά·
αίμα βάφει τη θάλασσα και
ακούγεται κλάμα νεογέννητης ψυχής.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1

1967

Στον Ωκεανό

Οι νύχτες στον ωκεανό πέφτουν αργά, στη σιωπή· σβήνουν την αχνή γραμμή που σχηματίζεται ανάμεσα στον ουρανό και στην επιφάνεια της θάλασσας. Όταν κυριαρχεί νηνεμία, το νερό απλώνεται ασάλευτο· φωτοβόλο γυαλί, ο ουρανός καθρεφτίζεται μέσα του. Όταν πνέει ελαφρύς άνεμος, στην επιφάνεια δημιουργούνται πτυχώσεις που δίνουν την εντύπωση μιας θάλασσας που αναριγά από ερωτικό χάδι. Και όταν η θύελλα λυσομανά, ορμητικά τα κύματα υψώνονται και υποχωρούν· αφρισμένες αγκάλες που απειλούν να αφανίσουν στη δίνη τους οτιδήποτε επιπλέει. Κάποτε, τα στοιχεία της φύσης, αφού παλέψουν μεταξύ τους, τρομοκρατώντας ναυτικούς και επιβάτες, κοπάζουν· μπουνάτσα επικρατεί ξανά και το ταξίδι συνεχίζεται γαλήνιο.

Ένα τέτοιο θερμό απόβραδο, το υπερωκεάνιο *Nostos* διέσχισε για ενδέκατη ημέρα τα σκοτεινά νερά του Πρώ-

του Ωκεανού με προσανατολισμό το σκίοφως της Δύσης.

Το τεράστιο επιβατικό πλοίο, με τους πανύψηλους ιστούς και τα χοντρά ξάρτια, το επιβλητικό φουγάρο και τις σωσίβιες λέμβους, φάνταζε ακαθόριστο κήτος στολισμένο με φωτεινές γιρλάντες, έτσι όπως τα φώτα του άναβαν σταδιακά. Οι μηχανές δούλευαν στο φουλ, ταραάζοντας τη σιγή της απεραντοσύνης.

Οι τραπεζοκόμοι, ντυμένοι με λευκό σακάκι και μαύρο παντελόνι, έστρωναν καλοσιδερωμένα τραπεζομάντιλα και φτηνά σερβίτσια πάνω σε βιδωμένα στο δάπεδο τραπέζια, για το δείπνο. Πηγαινοέρχονταν στην τραπεζαρία χωρίς να μιλούν, ο καθένας στο πόστο του, χορευτές σε μια χορογραφία συντονισμένη με τους ήχους από τα σερβίτσια καθώς ακουμπούσαν το ένα στο άλλο, τις καρέκλες ενώ σύρονταν στο δάπεδο, τα ποτήρια που κροτάλιζαν.

Σκάλες, ντυμένες με σταχτόχρωμες μοκέτες, οδηγούσαν στους κάτω ορόφους· εκεί εκτείνονταν αχανείς διάδρομοι, φωτισμένοι μέρα-νύχτα με χαμηλά, σχεδόν άρρωστα, φώτα. Στον πρώτο όροφο που συναντούσες, δύο σειρές από ομοιόμορφες καμπίνες απλώνονταν δεξιά κι αριστερά.

Σε μία απ' αυτές, το επτάχρονο κορίτσι που κοιμόταν ξέσκεπο, σε στάση εμβρύου, ονειρευόταν την κόκκινη θάλασσα: ένα μωρό επέπλεε και το γοερό κλάμα του την ξύπνησε.

Το κορίτσι άνοιξε τα βλέφαρα απότομα στο μισοσκόταδο της καμπίνας. Ανασηκώθηκε στη στενόχωρη

κουκέτα κι έτριψε τα νυσταγμένα μάτια της με την καρδιά να χτυπά δυνατά από την ταραχή που της προξένησαν οι κραυγές του βρέφους. Η αποπνικτική μυρωδιά του μικρού θαλάμου, του προσωρινού σπιτιού της, την τύλιξε, βγάζοντάς την απ' το ενύπνιο.

«Το σπίτι μου είναι στη χώρα-όπου-βρέχει-κάθε-μέρα. Είναι άσπρο και φωτεινό, έχει μεγάλα παράθυρα, ξύλινο φράκτη, και ο κήπος είναι καταπράσινος ολόκληρο το χρόνο», ψιθύρισε για να ξορκίσει τον εφιάλητη.

Είχε αποχαιρετήσει για πάντα την πατρίδα της, το ωραίο σπίτι, τους φίλους και συγγενείς. Τώρα τα υπάρχοντα της οικογένειας ήταν αμπαλαρισμένα σε τεράστια ξύλινα κιβώτια, μπαούλα και βαλίτσες, που ταξίδευαν μαζί τους – στην άλλη άκρη του κόσμου· εκεί, γύρω από τον ομφαλό της Γης, όπως πίστευαν για τη χώρα οι αρχαίοι κάτοικοί της.

Μαζί με τη μαμά, τη «Μάμι» της, την αδελφή και τη γιαγιά Δήμητρα είχαν αφήσει τη Νότια Άγνωστη Χώρα, τη γενέθλιά της γη, τη «Λάκι Κάντρι»* όπως την αποκαλούσαν οι ξένοι, και πήγαιναν –επιστροφή το 'λεγε η μαμά– στην Πατρίδα. Η μητέρα αισθανόταν απέραντη νοσταλγία για τον τόπο της και ο πατέρας ισχυριζόταν ότι τα κορίτσια έπρεπε ν' ανατραφούν στη χώρα της καταγωγής τους, αποκρύπτοντας έτσι την πραγματική αφορμή της αιφνίδιας μετοίκησης.

Το κορίτσι κοίταξε τις γυναίκες που λαγοκοιμόνταν,

* Lucky Country: «Τυχερή Χώρα».

ναρκωμένες απ' τον μονότονο βόμβο των μηχανών και την πλήξη της υπερπόντιας καθημερινότητας: κατέβηκε τα σκαλιά της κουκέτας, κοντοστάθηκε, αφουγκράστηκε αν άλλαξε κάτι στο ρυθμό της ανάσας τους και, κρατώντας τη δική της, προχώρησε ακροπατώντας προς την πόρτα, έστρεψε το πόμολο στο χρόνο που κρατά μια βαθιά εισπνοή, άνοιξε την πόρτα και όρμησε στο διάδρομο. Μετά, ελεύθερη και αναποκοκκινισμένη, άφησε να εκπνεύσει η ανακούφισή της και βάλθηκε να στριφογυρίζει στους δαιδαλώδεις διαδρόμους με το φραμπαλά απ' το γαλάζιο νυχτικό να ανεμίζει, ανοιχτό ομπρελίνο. Ήταν η ώρα που μπορούσε να τρέξει ανενόχλητη. Όταν έφτανε στο όριο όπου δε θα έχανε τον προσανατολισμό της για την επιστροφή, άρχιζε να παίζει κουτσό, συνδυασμένο με το τραγουδάκι που έλεγε με τη φιλενάδα της: την αγαπημένη Μάργκαρετ που άφησε πίσω.

Η πενήντάχρονη Μάργκαρετ, δασκάλα σε σχολείο, είχε βρει τη συντροφιά στο κορίτσι –«Μα» την αποκαλούσαν χαϊδευτικά οι δικοί της– με τα χρυσά κρικάρια στ' αυτιά, το ντροπαλό χαμόγελο και το διεισδυτικό βλέμμα. Ήταν γείτονες και η Μάργκαρετ, με τις ασημιές τούφες στα μαλλιά, χαιρόταν να παρατηρεί την οικογένεια των «ξένων» που είχαν εγκατασταθεί στη διπλανή μονοκατοικία. Το νεαρό ζευγάρι των μεταναστών, με τις δύο κόρες τους, είχε μετακομίσει εκεί πριν από τρία χρόνια.

Βγαίνοντας εκείνο το πρωί για τη δουλειά της, κο-

ντοστάθηκε να χαζέψει το φορτηγό που ξεφόρτωνε την οικοσκευή και την ψηλόλιγνη γυναίκα με τα δυο ξανθοκόκκινα κεφαλάκια που τριγυρνούσαν γύρω της. Το ένα από τα δύο γύρισε προς το μέρος της και τότε είδε τα βαθιά λακκάκια στα μάγουλα και το φωτεινό χαμόγελο που όμοιό του ποτέ της δεν είχε αντικρίσει.

Η μητέρα ακολούθησε το βλέμμα της μικρής και συμπλήρωσε το καθαρό της χαμόγελο με ένα δικό της, εξίσου λαμπερό, μα και λίγο συγκρατημένο.

Η Μάργκαρετ ερωτεύτηκε αυτά τα χαμόγελα, που έμελλε να τα κρατήσει σαν μυστικό μέχρι το τέλος της. Επέστρεψε σκυφή στο σπίτι, άνοιξε μια μπίρα και την ήπια μονορούφι, κρυφοκοιτάζοντας από το στενό παράθυρο την εγκατάσταση των ξένων.

Το κορίτσι στο πλοίο ανασήκωσε το ένα του πόδι και άρχισε να πηδά πάνω από φανταστικά σχήματα, σιγοτραγουδώντας: «Baa, baa, black sheep, have you any wool?...»* Η χαρακτηριστική μυρωδιά του χώρου τής έφερνε στη μνήμη εικόνες από τότε που θυμόταν τον εαυτό της: σάπια φύλλα στην άκρη της λίμνης, στο πάρκο όπου έπαιζε με την αδελφή της. Ισορρόπησε το βάρος του σώματος στο δεξί λυγισμένο πόδι και άρχισε να ακροβατεί και να ονειροβατεί, όπως έκανε κάθε

* «Μπεε, μπεε, μαύρο πρόβατο / έχεις καθόλου μαλλί;»: στίχοι από παιδικό τραγουδάκι, ιδιαίτερα διαδεδομένο στις αγγλόφωνες χώρες.

φορά που έπαιζε κουτσό· συγκεντρωμένη στα προκαθορισμένα βήματα. Ξεραμένο σιντριβάνι σε έρημη πλατεία, έμπαινε σε λειτουργία η φαντασία της. Το παραμύθι του Πινόκιο, ειπωμένο αμέτρητες φορές απ' τη γιαγιά τις βροχερές νύχτες για νανούρισμα, κατέκλυζε το μυαλό της. Η παιδική φαντασία οργίαζε εκεί στη σκηνή όπου η φάλαινα κατάπινε το άτακτο αγόρι. Τις άγρυπνες νύχτες, η Μα προσπαθούσε να καταλάβει πώς ο Πινόκιο επέζησε στην κοιλιά του κήτους, τι έβλεπε, τι άκουγε, τι έτρωγε, πώς μύριζε αυτός ο χώρος, πώς ήταν η υφή του· πώς, τέλος πάντων, κατάφερε να επιζήσει στη σκοτεινή και γλιτσερή σπηλιά. Κι έτσι, για να παρηγορηθεί σ' αυτό το ατελείωτο υπερπόντιο ταξίδι, είχε ταυτιστεί με τον ήρωα του παραμυθιού. Φανταζόταν ότι την είχε καταπιεί το ίδιο θαλάσσιο τέρας και, σαν έμβρυο, ταξίδευε στην κοιλιά του, προς την άλλη άκρη του κόσμου.

Η Μάργκαρετ, επιστρέφοντας απ' το σχολείο κάθε μεσημέρι, πετούσε το αδιάβροχο και τα παπούτσια, άλλαζε ρούχα, έπαιρνε την μπίρα της απ' το ψυγείο και καθόταν, με το ξεβαμμένο μπλουτζίν, πάνω στο νεροχύτη μπροστά στο παράθυρο που έβλεπε στο αντικρινό σπίτι και παρακολουθούσε τους νέους της γείτονες. Ελάχιστα πράγματα είχε καταφέρει να μάθει γι' αυτούς, όμως πολλές φορές απ' τ' ανοιχτό παράθυρό τους άκουγε κουβέντες μελωδικές σε μια γλώσσα που δεν την καταλάβαινε· απολάμβανε τη μουσικότητά της, περίμενε

από τις κρυμμένες φράσεις και τα νοήματα της ξένης γλώσσας να ταξιδέψει σε παιδικά, ανέμελα γέλια, στο δικό της μακρινό παρελθόν. Και όμως, πολλές φορές, νύχτα στο σκοτεινό σπίτι, βυθισμένη στη θολούρα του αλκοόλ, είχε ακούσει κλάμα, σιγανό, που έβγαινε από σπλάχνα πονεμένου ανθρώπου.

Κάποια φορά που το κλάμα όλο και δυνάμωνε –δεν ήταν σίγουρη αν ζούσε όνειρο ή πραγματικότητα–, πετάχτηκε τρεκλίζοντας απ' το κρεβάτι και βγήκε στην αυλή. Κοντοστάθηκε αναποφάσιστη μες στις φαρδιές πιτζάμες της και είδε εκείνο το βροχερό βράδυ –είναι σίγουρη ότι το είδε– μια γυναίκα γονατιστή στο χώμα.

Τότε ξύπνησε εικόνα καταχωνιασμένη στη μνήμη της: πριν απ' τη μισή της ζωή η ίδια, ένα βροχερό βράδυ, σκυμμένη πάνω απ' το κορμί θανάσιμα τραυματισμένου σε ατύχημα νεαρού αγαπημένου άντρα, μοιρολογούσε με τον ίδιο τρόπο.

Ταραγμένη, η Μάργκαρετ στράφηκε προς την είσοδο της κουζίνας. Η βροχή είχε δυναμώσει. Την ώρα που έμπαινε στο σπίτι, τρέμοντας, απ' το αντικρινό παράθυρο άκουσε την παιδική φωνή να λέει σιγανά: «Baa, baa, black sheep, have you any wool?» Γύρισε ξαφνιασμένη και διέκρινε το φωτεινό χαμόγελο, τα ανάκατα μαλλιά, το χλομό πρόσωπο. «Yes sir, yes sir, three bags full»*, της αντιγύρισε και πήρε για απάντηση ακόμα ένα αστραφτερό χαμόγελο, σαν την αντανάκλαση της αστραπής στο

* «Ναι, κύριε, ναι, κύριε / τρία σακιά γεμάτα».

γαλί. Η Μάργκαρετ έπεσε βαριά στο κρεβάτι, κοίταξε το χαμηλό φως στο κομοδίνο και τότε κατάλαβε ότι οι νέοι γείτονες θα έμπαιναν καθοριστικά στη ζωή της.

Εκείνο το παιδικό τραγούδι ήταν η αφορμή της επικοινωνίας τους. Η Μάργκαρετ κρατούσε το χαμογελαστό παιδί απ' το χέρι και δεν τρέκλιζε πια. Η μικρή τη ζωογονούσε με τη δύναμη της αθωότητάς της. Ξένες, αδυνατώντας να επικοινωνήσουν στην ίδια γλώσσα αρχικά, είχαν βρει δικούς τους κώδικες έκφρασης.

Η μητέρα είχε εμπιστευθεί εξαρχής τη γειτόνισσά της και παρέβλεψε τις υποδείξεις κάποιας πατριώτισσας να προσέχει αυτή την «παλιομπεκρού». Ράβοντας τα απογεύματα, στο δυτικό παράθυρο, είχε προσέξει, στο αντικρινό άφωτο τζάμι, το γκριζωπό κεφάλι να τους παρακολουθεί μισοκρυμμένο πίσω από ένα χοντρό βιβλίο. Στην αρχή τη θεώρησε αδιάκριτη· σιγά σιγά άρχισε να αναζητά την κρυμμένη φιγούρα της γυναίκας – πάντα στο ίδιο σημείο.

Έβλεπε και τη μεγάλη της κόρη να ανυπομονεί για την επιστροφή της δασκάλας: κάθε μεσημέρι, αφού έτρωγε βιαστικά, πεταγόταν στον κήπο σαν σκυλί που οσμίστηκε το αφεντικό του για να παίξει, τάχα μου, κουτσό. Κάθε λίγο και λιγάκι, έριχνε κλεφτές ματιές στο δρόμο καθώς καμωνόταν πως σχεδίαζε τα σχήματα του παιχνιδιού στο πλακόστρωτο. Και η άλλη, πάντα την ίδια ώρα, σταθερά, φορώντας συνήθως το γκρι-

ζο αδιάβροχο, φορτωμένη με την τσάντα γεμάτη μπουκάλια, έστριβε από τη γωνιά και ερχόταν προς το σπίτι. Τα πρώτα δειλά «hi» και «bye bye» μετατράπηκαν σε συνομιλίες μιας προσωπικής γλώσσας.

Η μητέρα με τις λίγες ξένες λέξεις που γνώριζε προσκάλεσε τη Μάργκαρετ στο σπίτι. Εκεί είδε τη συνεσταλμένη κόρη της να φέρνει επιδεικτικά το μικρό μουσικό κουτί που της είχε αγοράσει σε κάποια βόλτα τους στην αγορά. Όταν ανασήκωνες το καπάκι, το κουτί άρχιζε να παίζει τη μελωδία του παιδικού τραγουδιού – «Baa, baa, black sheep...»

Αυτό ήταν η αρχή μιας μεγάλης φιλίας. Η Μάργκαρετ ζήτησε την άδεια της μητέρας να παραδίνει μαθήματα στη μικρή που, κάθε απόγευμα, έτρεχε στο σπίτι της για «να μάθει γράμματα». Μετά το τέλος του μαθήματος, περνούσαν ώρες καθισμένες στο πεζούλι, να κουβεντιάζουν ήσυχα, κουνώντας πέρα δώθε τα πόδια τους στον ξύλινο χορταριασμένο πάγκο.

Η Μα, με το ένστικτο του μικρού παιδιού, κατάλαβε πως η Μάργκαρετ ήταν πολύ θλιμμένη. Πρόσεξε τις βαθείς ρυτίδες γύρω απ' το στόμα κι εκείνες τις μικρές σταμάτια, όπως διαγράφονταν στα χαμόγελα που σκορπούσε απλόχερα. Της άρεσε να την παρακολουθεί, όταν χαμογελούσε, όταν μιλούσε, όταν δε μιλούσε, όταν σκεφτόταν, όταν διάβαζε, όταν μαγείρευε, ακόμα και όταν ψώνιζε τα ποτά απ' τον μπακάλη της περιοχής, και της έλεγε: «Yes madam, yes madam», «Ναι, κυρία, ναι, κυρία», κι εκείνη πάντοτε χαμογελούσε. Αλλά πιο πολύ

την είχε εντυπωσιάσει το βλέμμα της μέσα σ' αυτό το χαμόγελο· βλέμμα σκοτεινό, στο χρώμα του ανήλιαγου βράχου. Αποφάσισε, λοιπόν, να διώξει τις σκιές απ' τα μελαγχολικά μάτια της καλής της δασκάλας. Έτσι, κάθε φορά που την επισκεπτόταν, πρώτη της δουλειά ήταν να την καλλωπίσει, καθώς έπαιζε στο πικάπ ο δίσκος με τη μονότονη μουσική και η Μάργκαρετ μάζευε τα ψίχουλα από το σάντουιτς που συνήθως έτρωγε για γεύμα.

Το κορίτσι συνήθιζε να χτενίζει τους ανθρώπους που συμπαθούσε. Η μαμά της είχε αγοράσει χτένες και βούρτσες, κι ανάλογα με τα μαλλιά που επρόκειτο να χτενίσει, διάλεγε την κατάλληλη βούρτσα. Της μαμάς τα μαλλιά, για παράδειγμα, ήταν σπαστά και μακριά, και χρειαζόταν η βούρτσα με τα αραιά δόντια. Για της Μάργκαρετ όμως, που ήταν πιο κοντά και ίσια, χρειαζόταν τη χτένα με τα πυκνά δόντια, και αυτήν έφερε με όλη την επισημότητα την τρίτη φορά που ήρθε επίσκεψη, φορώντας το κόκκινο βελούδινο φόρεμα. Την ακούμπησε σοβαρή στο τραπέζι κι έδειξε τα μαλλιά της Μάργκαρετ. Μετά, εκτελώντας ένα μικρό αυτοσχεδιασμό, της πρότεινε να τη χτενίσει. Απέσπασε ένα συγκαταβατικό χαμόγελο, σκαρφάλωσε στα γόνατα της γυναίκας και αφοσιώθηκε στον καλλωπισμό της. Η Μάργκαρετ έσκυψε το κεφάλι να βοηθήσει το κορίτσι, και η ανάσα του, η μυρωδιά του, την τύλιξαν. Ευωδία χαμένων αισθήσεων, θαμμένων στη μνήμη, λατρεμένου ανθρώπου. Έσφιξε τη μικρή στην αγκαλιά της, ένωσε τη

ζεστασιά και την αποδοχή, και της χαμογέλασε πλατιά. Η Μα, στο πλοίο, βυθισμένη στις σκέψεις της, με τα δυο κοτσιδάκια δεμένα ψηλά, να αναπηδούν φωτεινά και ασύμμετρα, πιασμένα με δυο κοκαλάκια-μαργαρίτες, χοροπηδά σιγομουρμουρίζοντας σ' ένα ανύπαρκτο παιχνίδι· μικροσκοπικός φύλακας στον μισοσκότεινο κι απέραντο διάδρομο μπροστά από τις κλειστές πόρτες, χορεύει σε δικούς της ρυθμούς.

Οι γονείς της είχαν φτάσει κάτω από διαφορετικές συνθήκες στη «Λάκι Κάντρι», τότε που η πατρίδα τους, στις δύσκολες δεκαετίες του '50 και του '60, στέναζε από την πολιτική αστάθεια, κατάλοιπο του αδελφοσκοτωμού· υπέφερε από τη φτώχεια και βρήκε διέξοδο στη μετανάστευση. Καραβάνια τα παιδιά της με μια αλλαξιά ρούχα, φτηνά αναμνηστικά απ' την πατρίδα και μ' ένα τραγούδι να παίζει στο ραδιόφωνο, εγκατέλειπαν τα ξύλινα ή πλινθόκτιστα σπίτια, αποχαιρετούσαν συγγενείς και φίλους, κι άφηναν πίσω τους τη στέρφα γη. Κατέβαιναν τα κακοτράχαλα μονοπάτια και προτού μπουν στο καράβι του ξενιτεμού, κοίταζαν, κάποιιοι για τελευταία φορά, τον τόπο που αποχαιρετούσαν, κλεισμένο μέσα στα βουνά.

Έτσι και οι γονείς της· εγκατέλειψαν τη χώρα τους και ξεκίνησαν γεμάτοι ελπίδες να κυνηγήσουν το όνειρο· να φτιάξουν τη ζωή τους.

Η μητέρα είχε πει πως γνωρίστηκε με τον πατέρα σ' ένα χορό. Σε κάποιο από εκείνα τα γλέντια, όπου ο καημός και η νοσταλγία των μεταναστών έστηνε στη λιτή σάλα μια μικρή πατρίδα. Εκεί, κάτω απ' τους ήχους του μπουζουκιού, της λύρας και του κλαρίνου, μέσα στην κάπνα και στο κρασί, η γυναίκα είδε τον άντρα με το ειρωνικό χαμόγελο να χορεύει κι ερωτεύτηκε. Έτσι απλά: τον είδε και κατάλαβε ότι βρήκε το άλλο της μισό· το σωστό κλειδί στην κλειδωμένη πόρτα. Κι εκείνος: μια μαχαιριά στα σπλάχνα του το βελουδένιο βλέμμα της· μεθυσμένος από πόθο και κόκκινο κρασί, χόρεψε όλο το βράδυ για χάρη της. Κάθε του πάτημα, κάθε του λίκνισμα ήταν αφιερωμένα σ' εκείνη· στο ζεστό ντροπαλό χαμόγελό της, τ' αναψοκοκκινισμένα μάγουλα και τα χαμηλωμένα μάτια που τον προσκαλούσαν στη ζωή της.

Η Μα άκουσε από μακριά το προειδοποιητικό καμπανάκι για την έναρξη του δείπνου, στον κλειστό χώρο όπου ο κάθε ιδιαίτερος ήχος αποκτούσε διαστάσεις. Αφουγκράστηκε για λίγο τον απόηχο και με την ευελιξία αιλουροειδούς έτρεξε με γυμνά πόδια προς την καμπίνα, στρώνοντας τα τσουλούφια και επικρίνοντας τον εαυτό της που για ακόμη μια φορά δεν υπολόγισε τον διαθέσιμο χρόνο.

Η γιαγιά, με το μαύρο της φουστάνι και με το μεταξωτό μαντίλι ριγμένο στο λαιμό, συμμαζέυε εκνευρισμένη την καμπίνα. Τα μακριά άσπρα μαλλιά της,

χτενισμένα σε δυο σφιχτές κοτσίδες, της στεφάνωναν το κεφάλι και στερεώνονταν στη βάση με φουρκέτες.

«Πού γυρνάς πάλι εσύ; Ντύσου γρήγορα, πρέπει να πάμε στην τραπεζαρία. Η αδελφή σου είναι στο μπάνιο κι ετοιμάζεται», την επέπληξε.

Το κορίτσι, φορώντας βιαστικά το φουστάνι, άκουσε τη Μάμι να βογκά από την κουκέτα. Η δράση των ηρεμιστικών και των αναλγητικών για τους ιλίγγους και την ημικρανία περνούσε και καθώς συνερχόταν από το λήθαργο άρχιζε το μαρτύριο. Όλες τις μέρες του ταξιδιού ελάχιστες φορές κατάφερε να ανέβει στην τραπεζαρία. Σκοτοδίνη είχε κυριεύσει το κεφάλι της από τότε που έμαθε για το φονικό. Κρατιόταν από τους τοίχους και τα έπιπλα, έχανε την ισορροπία της, σωριαζόταν στο πάτωμα. Μιλούσε στα παιδιά της με μικρές, κοφτές προτάσεις, κρατώντας ακόμη και την ανάσα της, από το φόβο μη χάσει τον έλεγχο. «Το κεφάλι μου», ψέλλιζε, «βουίζει διαρκώς». Κάθε της κίνηση γινόταν μηχανικά και οτιδήποτε δεν έλεγχε της προκαλούσε έντονα κύματα ιλίγγου που της έφερναν εμετό, ακόμη και λιποθυμία.

Η μικρή την κοίταξε λυπημένη, άπλωσε το χέρι και της χάιδεψε τα μαλλιά. Η μητέρα στράφηκε προς το μέρος της και μισάνοιξε τα μάτια. Το κατάχλομο πρόσωπό της γυάλιζε από κόμπους παγωμένου ιδρώτα. Το ήξερε η μικρή, γιατί κάθε φορά που της σκούπιζε το μέτωπο με τα κοριτσίστικα δάχτυλά της, ένιωθε το κρύο. Μάζευε τις σταγόνες αργά, σε μια προσπάθεια να της μεταδώσει λίγη απ' τη δική της θέρμη, και μετά τις

έφερνε στο στόμα και τις έγλειφε. Είχαν μια γεύση μυρωδάτη, αλμυρή και γλυκιά· την ήξερε καλά. Από μικρή δεν έχανε ευκαιρία να βουτάει το κεφαλάκι της στο λαιμό της μητέρας, να βγάζει τη γλώσσα και να απολαμβάνει τη γεύση και τη μυρωδιά.

«Θα 'ρθεις μαζί μας, Μάμι;»

Άσκοπη ερώτηση· γνώριζε την απάντηση.

«Δεν μπορώ, μωρό μου. Δεν είμαι καλά. Να πάτε με τη γιαγιά», είπε ξεψυχισμένα και βύθισε ξανά το κεφάλι στα μαξιλάρια.

Η Μα γύρισε το βλέμμα προς τη γιαγιά, που είχε σκεπάσει το κεφάλι της με το μαύρο μαντίλι και περίμενε, φρουρός με σταυρωμένα χέρια, μπροστά στην πόρτα. Δίπλα στεκόταν η αδελφή της και την κοίταζε ερωτηματικά.

Η γιαγιά! σκέφτηκε.

Η γιαγιά έχει αναλάβει το ρόλο της μητέρας. Χωρίς πατρίδα, χωρίς σπίτι, χωρίς πατέρα και με άρρωστη μαμά. Ένα κύμα φούσκωσε στα μάτια της. Συγκράτησε τα δάκρυα και προχώρησε στην έξοδο.

«Έλα, κορίτσι μου, θα σου πω μια παλιά ιστορία, όταν καθίσουμε στο τραπέζι. Πάμε, γιατί αργήσαμε».

Η γιαγιά έπιασε τα κορίτσια απ' τα ισχνά τους χέρια και βγήκαν αθόρυβα απ' την καμπίνα, αφήνοντας μόνη τη μητέρα, βυθισμένη στις αναμνήσεις.

Κάπου στη δεκαετία του '60, ένα υπερωκεάνιο που ονομάζεται *Nostos* διασχίζει τρεις ωκεανούς και μια θάλασσα για να ενώσει δυο πατρίδες. Ένα επτάχρονο κορίτσι, που η μαμά του το φωνάζει «Μα», παίζει κουτσό στο κατάρωμα· αφήνει πίσω της ένα κουτάκι –τη γη που ως τώρα ήταν το σπίτι της– για να πηδήξει στο επόμενο – την Πατρίδα της μητέρας και της γιαγιάς της. Οι τρεις γυναίκες αφήνουν πίσω τους σύζυγο, πατέρα και μια μεγάλη υπόσχεση.

Λίγο προτού γυρίσει ο αιώνας, η Μα, που τώρα έγινε Μαρία, αποφασίζει να εγκατασταθεί στον γενέθλιο τόπο της γιαγιάς της. Εκεί θα ξετυλιχθεί σιγά σιγά το νήμα που συνδέει τις ζωές των ανθρώπων της οικογένειάς της κλείνοντας κύκλους που ως τότε έμεναν ανοιχτοί και, από τις στάχτες του παρελθόντος, ένα ελπιδοφόρο μέλλον θα ανθήσει.

Τρεις γυναίκες, δεμένες με ένα λώρο αδιάσπαστο, ταξιδεύουν σε εποχές και τόπους, ζουν τη γέννηση, τον έρωτα, τη φιλία, την εγκατάλειψη, τη λύτρωση, το θάνατο –τον κύκλο της ζωής που επαναλαμβάνεται αέναα– για να αποδείξουν πως «η πιο γλυκιά πατρίδα είναι η καρδιά».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-453-678-8

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗ: 07923

ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ